

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVO MESTO

Šmihelska cesta 14, 8000 Novo mesto

Tel.: (07) 373-05-70, fax: (07) 373-05-90

E-pošta: tatjana.skof@kgzs-zavodnm.si

Splet: www.kmetijskizavod-nm.si

Novo mesto, 30. 07. 2026

Od poslovne ideje do priglasitve dopolnilne dejavnosti na kmetiji

Tudi na kmetiji je cilj gospodarjenja, da imajo kar se da čim večjo korist oziroma dobiček. Eden izmed največjih izzivov slovenskih kmetij pa so nizke odkupne cene kmetijskih pridelkov v zadrugah in pri drugih odjemalcih. In prav zaradi nizkih cen je ekonomska uspešnost številnih kmetij omejena, zato je smiselno iskati načine za povečanje dodane vrednosti osnovnim kmetijskim proizvodom.

Obstajajo različni pristopi in različne možnosti, a dopolnilna dejavnost na kmetiji (v nadaljevanju DDK) je pogosto najugodnejša, če seveda dejavnost temelji na obstoječi kmetiji. Dopolnilna dejavnost na kmetiji tako predstavlja pomembno priložnost za razvoj kmetijskega gospodarstva in izboljšanje njegove ekonomske uspešnosti. V času, ko so prihodki iz osnovne kmetijske dejavnosti pogosto negotovi, lahko dopolnilne dejavnosti pomembno prispevajo k večji finančni stabilnosti in dolgoročnemu razvoju kmetije. Eden glavnih razlogov za uvedbo dopolnilne dejavnosti je možnost ustvarjanja dodatnega dohodka. S predelavo lastnih pridelkov, prodajo domačih izdelkov, turistično ponudbo ali opravljanjem različnih storitev lahko kmetija poveča svoje prihodke ter izboljša svojo konkurenčnost. Pomembna prednost dopolnilnih dejavnosti je tudi boljša izraba razpoložljivih virov. Kmetje lahko učinkoviteje izkoristijo svoje pridelke, objekte, kmetijsko mehanizacijo ter znanje in izkušnje, ki so jih pridobili skozi leta. Tako se poveča dodana vrednost izdelkov in storitev, hkrati pa se zmanjšajo izgube in neizkoriščene zmogljivosti. Ker je kmetijstvo močno odvisno od vremenskih razmer, tržnih cen in drugih nepredvidljivih dejavnikov, lahko dodatni viri prihodkov zmanjšajo posledice slabših letin ali drugih neugodnih okoliščin. Poleg gospodarskih koristi pa imajo dopolnilne dejavnosti tudi pomemben družbeni pomen. Prispevajo k ohranjanju življenja na podeželju, ustvarjajo nova delovna mesta ter spodbujajo razvoj lokalnega okolja. Na ta način kmetije ostajajo pomemben del podeželske skupnosti in prispevajo k njenemu trajnostnemu razvoju.

Zaradi vseh teh prednosti postajajo dopolnilne dejavnosti vse pomembnejši del sodobnega kmetijstva in predstavljajo učinkovito pot do večje uspešnosti ter dolgoročne stabilnosti kmetijskih gospodarstev. Veliko uspešnih »podjetniških« zgozb oz. zgozb razvoja kmetije se ni začelo v sodobnih prostorih, temveč v garaži, delavnici, domači kuhinji ali domači kleti. Takšno okolje omogoča, da poslovno idejo najprej preizkusimo v praksi, razvijemo prvi prototip, izboljšamo izdelek ali storitev ter preverimo, ali zanjo sploh obstaja zanimanje na trgu. To je pomembna faza, saj lahko brez večjih stroškov in administrativnih obveznosti ugotovimo, ali ima ideja potencial za uspeh.

Pred priglasitvijo dopolnilne dejavnosti na kmetiji je smiselno vložiti čas v razvoj, testiranje in odpravljanje začetnih napak. V »garaži« nastajajo prve rešitve, preizkušajo se materiali, delovni postopki in organizacija dela, hkrati pa se pridobi dragocene izkušnje, ki kasneje olajšajo poslovanje. Vsaka izboljšava, narejena v tej zgodnji fazi, pomeni manj tveganja in nižje stroške, ko dejavnost postane uradna. Ko tako poslovna ideja dozori, je prehod v

priglašeno dopolnilno dejavnost na kmetiji bistveno lažji, saj je izdelek ali storitev že preverjena, poslovni model pa precej bolj izdelan.

Prodaja s kmetije

Prodaja na domu, na tržnicah ali z dostavo na dom omogoča, da kmetija sama določa prodajno strategijo in dosega višje prodajne cene. Da lahko s kmetije nekaj prodamo, mora biti najprej kmetijsko gospodarstvo (KMG) vpisano v Register kmetijskih gospodarstev in imeti dodeljeno identifikacijsko številko KMG-MID. Za zakonito trženje pridelkov in izdelkov je treba nato urediti ustrezne registracije oz. priglasitve pri pristojnih institucijah.

V okviru osnovne kmetijske dejavnosti je dovoljena prodaja pridelkov s primarne proizvodnje. Pri primarni proizvodnji živil rastlinskega izvora so dovoljeni postopki, ki ne povzročijo bistvene spremembe lastnosti pridelkov. Sem sodijo žetev in pobiranje pridelkov, sortiranje, čiščenje, pakiranje, sušenje žit, skladiščenje ter prevoz in prodaja pridelkov. Gre torej za osnovne postopke priprave pridelkov za trg brez njihove predelave. Pri primarni proizvodnji živil živalskega izvora so v okviru osnovne dejavnosti dovoljeni pridelava in prodaja mleka, medu in jajc ter reja in prodaja izključno živih živali. Vsi postopki predelave mesa, vključno z zakolom živali, ne sodijo več v osnovno kmetijsko dejavnost, temveč predstavljajo dopolnilno dejavnost na kmetiji. Za vse nadaljnje postopke predelave živil z namenom prodaje je potrebna priglasitev dopolnilne dejavnosti na kmetiji. To velja za vse oblike predelave, pri katerih se spremenijo lastnosti osnovnega pridelka in nastane nov živilski izdelek.

Ko se nosilec kmetije odloči za priglasitev dopolnilne dejavnosti na kmetiji (DDK), je priporočljivo, da ima že izdelano poslovno idejo, osnovni poslovni načrt ter oceno ekonomske in finančne upravičenosti dejavnosti. Prav tako je pomembno, da je premislil o načinu trženja svojih izdelkov ali storitev. Dobro načrtovanje bistveno olajša celoten postopek in poveča možnosti za uspešen začetek dejavnosti.

Slika 1: Prodaja kmetijskih pridelkov in izdelkov na kmetiji (foto: Tatjana Škof)

Postopek priglasitve dopolnilne dejavnosti na kmetiji

Prvi korak je oddaja vloge na Upravni enoti (UE). Poseben obrazec ni predpisan, zato mora vloga vsebovati vse ključne podatke o nosilcu kmetije in načrtovani dejavnosti. Med drugim je treba navesti ime in priimek nosilca, datum rojstva, naslov prebivališča, kontaktne podatke, lokacijo opravljanja dopolnilne dejavnosti, identifikacijsko številko kmetijskega gospodarstva (KMG-MID), vrsto dopolnilne dejavnosti ter, če gre za sezonsko dejavnost, tudi obdobje njenega opravljanja.

Če kmetija izpolnjuje vse predpisane pogoje za izbrano dopolnilno dejavnost, upravna enota izda dovoljenje za njeno opravljanje najpozneje v 60 dneh od vložitve popolne vloge. Po pridobitvi dovoljenja mora nosilec dopolnilne dejavnosti urediti še davčne obveznosti. Najpozneje v osmih dneh po izdaji dovoljenja mora na Finančni upravi Republike Slovenije (FURS) prijaviti način obdavčitve dohodka iz dejavnosti. Ta korak je pomemben za pravilno izpolnjevanje davčnih obveznosti in zakonito poslovanje. Če dopolnilna dejavnost vključuje predelavo živil, je treba poleg dovoljenja in prijave na FURS izpolniti še zahteve s področja varne hrane. Kmetija mora imeti prostore urejene v skladu s predpisi ter registrirati živilski obrat pri Upravi za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR). Šele po izpolnitvi teh pogojev je mogoče zakonito opravljati dejavnost predelave živil.

Čeprav je postopek priglasitve razmeroma enostaven, je pomembno, da nosilec kmetije že pred vložitvijo vloge preveri vse pogoje za izbrano dejavnost, pripravi potrebno dokumentacijo in ustrezno uredi prostore. S tem se izogne zapletom v postopku ter si zagotovi dobre temelje za uspešno opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji. Šele po ustrezni priglasitvi dejavnosti lahko nosilec kmetije zakonito opravlja predelavo in trži izdelke in storitve s kmetije.

Med katerimi vrstami dopolnilnih dejavnosti pa na kmetiji lahko izbirajo?

Na kmetiji lahko nosilec izbira med številnimi dopolnilnimi dejavnostmi, ki jih določa Uredba o dopolnilnih dejavnostih na kmetiji. Le-teh je okoli 133, ki so združene v naslednje skupine:

- Predelava primarnih kmetijskih pridelkov, gozdnih sadežev in zelišč, na primer predelava mleka v sire in jogurte, predelava mesa v suhomesnate izdelke, izdelava marmelad, sokov, kisov, olj, moke ali pekovskih izdelkov, čebelarke dejavnosti, kot so pridelava medu, cvetnega prahu, propolisa, matičnega mlečka in izdelava izdelkov iz čebeljega voska.
- Predelava gozdnih lesnih sortimentov (pridobivanje in predelava lesa, vključno z izdelavo drv, sekancev, lesenih izdelkov in pohištva).
- Prodaja kmetijskih pridelkov in izdelkov s kmetij (predvsem neposredno na kmetiji, na tržnicah, sejmi ali preko spleta).
- Vzreja in predelava vodnih organizmov.
- Turizem na kmetiji – gostinska in negostinska dejavnost (vključuje nastanitve, gostinsko ponudbo, degustacije, ogled kmetije in doživljajske programe za obiskovalce).
- Tradicionalna znanja na kmetiji, storitve, izdelki (rokodelske dejavnosti, pri katerih nastajajo izdelki iz lesa, volne, slame, gline, voska in drugih naravnih materialov).

- Predelava rastlinskih odpadkov ter proizvodnja in prodaja energije iz obnovljivih virov.
- Storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo in opremo ter ročna dela (kot so košnja, baliranje, oranje, spravilo lesa ali druga strojna dela za druge uporabnike).
- Svetovanje in usposabljanje v zvezi s kmetijsko, gozdarsko in dopolnilno dejavnostjo (izobraževalne, socialne in terapevtske dejavnosti, kot so učne kmetije, delavnice za šole in vrtce, prikazi del,...).
- Socialno varstvene storitve.

Tako kot vse dejavnosti, ima tudi dopolnilna dejavnost na kmetiji pravne podlage, kjer so omenjeni določeni pogoji za opravljanje posamezne dopolnilne dejavnosti. Nekaj osnovnih pogojev:

- kmetija, na kateri se opravlja dopolnilna dejavnost, mora imeti v uporabi najmanj 1 ha primerljivih kmetijskih površin (1 ha PKP),
- kmetija mora imeti primerno urejen prostor za opravljanje določene oblike predelave po smernicah dobre higienske prakse,
- kmetija mora vložiti zbirno vlogo na Agencijo za kmetijske trge in razvoj podeželja v letu oddaje vloge za pridobitev dovoljenja in vsako naslednje leto opravljanja dopolnilne dejavnosti,
- kmetija mora pogoje za opravljanje dopolnilnih dejavnosti izpolnjevati pred vložitvijo vloge za pridobitev dovoljenja za opravljanje dopolnilne dejavnosti,
- letni dohodek iz DD ne sme presegati 3 povprečnih letnih plač v RS oziroma 5 povprečnih letnih plač na OMD,
- dopolnilna dejavnost se ne sme opravljati, če je nosilec ali član kmetije registriran za istovrstno dejavnost kot samostojni podjetnik, ali ima večinski delež v istovrstni pravni osebi,
- določi se en nosilec DDK, ki je lahko nosilec kmetije ali član kmetije, ki ima soglasje nosilca,
- na kmetiji se lahko opravlja več vrst dopolnilnih dejavnosti.

Za opravljanje dopolnilnih dejavnosti predelava pa mora kmetija pridelati najmanj 50 odstotkov količin lastnih surovin, do 50 odstotkov količin surovin pa lahko dokupi z drugih kmetij na lokalnem trgu. Zahtevani delež se zagotavlja v koledarskem letu. Kot lastne surovine iz prejšnjega odstavka se štejejo zlasti: jajca, sadje, zelenjava, poljščine, žive živali, meso, mleko, med, cvetni prah, matični mleček.

Tudi ostale vrste DDK imajo svoje specifične zahteve, zato je najbolje, da se obrnete na svojo svetovalko ali svetovalca za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti na kmetiji, ter druge specialiste, ki delujejo v okviru JSKS na Kmetijskih zavodih po Sloveniji. Dobili boste informacije glede pogojev, zahtev in obveznosti, glede vodenja potrebnih evidenc, izdajanja računov, davčnih obveznosti, označevanju in sledljivosti izdelkov, morebitnih inšpekcijskih nadzorih, ipd.

Slika 2: Prodaja pridelkov in izdelkov s kmetije na kmečki tržnici (foto: Tatjana Škof)

Prihodnost slovenskega podeželja ni odvisna le od pridelave, temveč tudi od sposobnosti ustvarjanja izdelkov in storitev z višjo dodano vrednostjo. Vsaka uspešna dopolnilna dejavnost se začne z dobro idejo in pogumom, da naredimo prvi korak. Na kmetiji je pogosto veliko neizkoriščenega potenciala – v pridelkih, znanju, tradiciji in ustvarjalnosti. Če idejo skrbno razvijemo in jo podkrepimo z dobrim načrtom, premišljeno poslovno idejo in strokovno podporo, lahko postane pomemben del prihodnosti kmetije in vir dodatne varnosti za naslednje generacije.

Pripravila:

Tatjana Škof, univ. dipl. ing. agr.

Svetovalka specialistka za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti pri Kmetijsko gozdarskem zavodu Novo mesto